

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	9
ПРЕДГОВОР	11
ЧАСТ ПЪРВА	
СИНДИК – ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА	15
I. Общи положения	15
1. Произход и значение на термина „синдик“	17
2. Възникване на института на синдика	24
3. Поява на института на синдика в България	28
II. Развитие на съвременната уредба на синдика	36
1. Първоначална регламентация на правното положение на синдика според действащия ТЗ	36
2. Измененията в уредбата на синдика от 1998 г.	41
3. Новите положения в ЗИД ТЗ от 2000 г.	43
4. Реформата на търговската несъстоятелност от 2003 г. и нейното отражение върху института на синдика	46
5. Измененията и допълненията от 2006 г.	49
6. Промените в уредбата на несъстоятелността в периода 2010 г. – 2014 г. и отражението им върху правното положение на синдика	51
III. Правна природа на синдика	54
1. Теории за естеството на института	54
2. Концепцията за дуалистичната природа на синдика	58
IV. Разновидности и усложнения при синдика	68
1. Временен синдик, назначен като обезпечителна мярка по чл. 629а ТЗ	69
2. Временен синдик, назначен с решението за откриване на производството по несъстоятелност	75
3. Постоянен синдик	79
4. Служебен синдик	81
5. Две и повече лица, назначени за синдик	82

V. СРАВНЕНИЕ МЕЖДУ СИНДИКА И ДРУГИ СХОДНИ ПРАВНИ ФИГУРИ	83
1. Синдик и ликвидатор.....	83
2. Синдик и частен съдебен изпълнител.....	90
3. Синдик и управител на търговско предприятие по ЗОЗ.....	98
4. Синдик и управител на наследствена маса	101
ЧАСТ ВТОРА	
ПРИДОБИВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО	
СИНДИК. ОСНОВНИ ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ	105
VI. Условия и пречки за изпълняване на функцията синдик	105
1. Условия, на които следва да отговарят лицата, които могат да бъдат назначавани за синдици в производството по несъстоятелност по ТЗ	107
2. Изпит за придобиване на квалификация. Включване в списъка на лицата, които могат да бъдат назначавани за синдици	110
3. Изключване от списъка на лицата, които могат да бъдат назначавани за синдици	120
VII. Възникване и прекратяване на правомощията на синдика	134
1. Назначаване на синдика	134
1.1. Първо събрание за избор на постоянен синдик	135
1.2. Определение за назначаване на синдика.....	143
2. Прекратяване на правомощията на синдика.....	149
2.1. Прекратяване на правомощията на синдика, произтичащо от развитието на производството по несъстоятелност	150
2.2. Прекратяване на правомощията на синдика, произтичащо от обстоятелства, свързани с участници в производството	155
VIII. Мястото на синдика в свързаните с производството по несъстоятелност производства по вписване и обявяване в търговския регистър	167
1. Вписване на обстоятелства относно синдика в търговския регистър.....	168
2. Вписвания и обявявания на актове по искане на синдика.....	174
IX. Права и задължения на синдика	175
1. Обща характеристика на правата и задълженията на синдика	175
2. Задължения на синдика	176
2.1. Задължение за обучение	176

2.2. Задължение за вноса.....	180
2.3. Задължение за отчетност	181
2.4. Грижа на добрия търговец	186
2.5. Задължение на синдика да осъществява функциите си лично	188
2.6. Задължение за лоялност	191
2.7. Задължение за застраховка	192
3. Права на синдика.....	195
3.1. Право на възнаграждение	195
3.2. Право да получава съдействие	200

ЧАСТ ТРЕТА

ПРАВОМОЩИЯ НА СИНДИКА

X. СИСТЕМА НА ПРАВОМОЩИЯТА НА СИНДИКА

1. Постановка на въпроса	203
2. Правомощия, свързани с публичноправната функция на синдика	207
2.1. Правомощие по издирване и уточняване на кредиторите на длъжника	207
2.2. Правомощия по осребряване на масата на несъстоятелността	236
2.2.1. Роля на синдика при основния ред за продажба на имуществото от масата на несъстоятелността	241
2.2.2. Правното положение на синдика в особените случаи на продажба на имуществото от масата на несъстоятелността	250
2.2.3. Правомощия по разпределение на осребрената маса между кредиторите	254
2.3. Правомощия по администриране и движение на производството по несъстоятелност	259
3. Правомощия, в които се проявява функцията по управление на чуждо предприятие	264
3.1. Представителни правомощия	264
3.2. Управителни правомощия.....	270
3.3. Правомощия по опазване и попълване на масата на несъстоятелността	276
3.4. Правомощия по разпореждане с имущество от масата на несъстоятелността	284

XI. Взаимодействие между синдика и съда по несъстоятелността.....	289
XII. Отговорност на синдика	296
ЧАСТ ЧЕТВЪРТА	
ЕВРОПЕЙСКИ И МЕЖДУНАРОДНИ АСПЕКТИ НА ПРАВНОТО ПОЛОЖЕНИЕ НА СИНДИКА.....	302
XIII. Правното положение на синдика в производствата по гл. 52 ТЗ.....	302
XIV. Правното положение на синдика в случаи на производства по несъстоятелност с трансграничен европейски елемент	306
1. Правомощия на синдика при действието на Регламент 1346/2000 (ЕО) относно производството по несъстоятелност	306
2. Перспективи пред института на синдика в производствата по несъстоятелност с трансграничен елемент	321
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	
Основни изводи	337
ПРЕДЛОЖЕНИЯ <i>DE LEGE FERENDA</i>	347
БИБЛИОГРАФИЯ.....	351

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

- АД – акционерно дружество
- АДВ – Агенция за държавни вземания
- ВКС – Върховен касационен съд
- г.о. – гражданско отделение
- ГПК – Граждански процесуален кодекс
- ДВ – Държавен вестник
- ДОПК – Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
- ДР – допълнителни разпоредби
- ЕАД – еднолично акционерно дружество
- ЕБВР – Европейска банка за възстановяване и развитие
- ЕООД – еднолично дружество с ограничена отговорност
- ЕС – Европейски съюз
- ЕСПЧ – Европейски съд за правата на човека
- ЕТ – едноличен търговец
- ЗДТ – Закон за държавните такси
- ЗЗД – Закон за задълженията и договорите
- ЗИД – Закон за изменение и допълнение
- ЗКИ – Закон за кредитните институции
- ЗОЗ – Закон за особените залози
- ЗОПДИППД – Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност
- ЗПБ – Закон за подземните богатства
- ЗС – Закон за собствеността
- ЗТР – Закон за търговския регистър
- ЗЧСИ – Закон за частните съдебни изпълнители
- МП – Министерство на правосъдието
- МС – Министерски съвет
- МФ – Министерство на финансите
- Наредба – Наредба № 1 от 14 февруари 2007 г. за водене, № 1/2007 – съхраняване и достъп до търговския регистър
- НРПКС – Наредба № 3 от 27.06.2005 г. за реда за подбор, квалификация и контрол върху синдиките
- НАП – Национална агенция по приходите

- НК – Наказателен кодекс
- НОИ – Национален осигурителен институт
- ООД – дружество с ограничена отговорност
- Опр. – Определение
- ОСГК – Общо събрание на гражданската колегия
- ПВП – Правилник за вписванията
- ПЗР – Преходни и заключителни разпоредби
- Р. – Решение
- Регламент (ЕО) № 1346/2000 – Регламент (ЕО) № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност
- Регламент (ЕС) 2015/848 – Регламент (ЕС) 2015/848 на ЕП и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност (преработен текст)
- СГС – Софийски градски съд
- СЕС – Съд на Европейския съюз
- СС – счетоводен стандарт
- ТЗ – Търговски закон
- т.о. – Търговско отделение
- ТР – Тълкувателно решение
- УНСИТРАЛ – Комисия на ООН по международно търговско право
- УС – управителен съвет
- УСД – Указ за стопанската дейност
- ЧСИ – частен съдебен изпълнител

ПРЕДГОВОР

Настоящият труд представя резултатите от изследването на правното положение на синдика като специфичен институт на търговската несъстоятелност. Производството по несъстоятелност е правно средство за осъществяване на универсално принудително изпълнение върху имуществото на търговеца, който не е в състояние да изпълнява паричните си задължения. Основните и най-съществени положения относно несъстоятелността са установени в Търговския закон, при изрично предвидено субсидиарно приложение на Гражданския процесуален кодекс. Затова измененията на законодателството относно търговскоправните субекти и относно гражданското съдопроизводство, съпътствани от развитието на теорията и практиката в тези области, се отразяват съответно върху институтите на търговската несъстоятелност. Наслагват се нови и традиционни разрешения, възниква конкуренция на норми и тълкувания. Този ефект намира проявление и при фигурата на синдика, който се назначава в един сравнително начален етап от развитието на процедурата – с решението за откриване на производство по несъстоятелност, а дори и по-рано, като предварителна обезпечителна мярка. Изданието е отговор на необходимостта от цялостно и комплексно изследване на правното положение на синдика, каквото не е правено в контекста на съвременното позитивно право. Резултатите от подобно изследване дават ключ за отговор на разнообразните теоретични и практически въпроси, които поражда участието на синдика в производството по несъстоятелност. Те също така задават посоката, в която да се усъвършенства регламентацията на производството по несъстоятелност като цяло, в това число относно участниците в процедурата и взаимодействието между тях.

При определяне на непосредствения предмет на изследване са отчетени сложният и многостранен характер на института на синдика, централната му роля в производството по несъстоятелност и разнородното естество на произтичащите от това въпроси. В тази връзка, а и за да се достигне достатъчна степен на задълбоченост, детайлност и изчерпателност, границите на проучването са поставени така, че да обхванат завършен институт, но без анализът да се разпростира върху всички аспекти на правното положение на синдика. Това насочва фокуса на изследването преди всичко към общата правна рамка, уреждаща правното положение на синдика, която се съдържа в Глава четиридесет и втора на Търговския закон „Органи и управление на масата на несъстоятелността“¹. Анализът отчита, че поради сложния и многофазен характер на производството по несъстоятелност, норми относно синдика намират систематично място и в други раздели на Част четвърта ТЗ, при уредбата на фазите на производството. За целите на настоящото изследване, конкретното проявление на функциите на синдика в отделните фази на производството по несъстоятелност се коментира като източник на аргументи, подкрепящи или опровергаващи тезите, изразени във връзка с изследването. Подобен подход при анализа е необходим, тъй като в института на синдика се пресичат най-съществените въпроси, възникващи в отделните фази на производството по несъстоятелност. В този смисъл синдикът се разглежда в два аспекта. От една страна, статиката на института – условия, изисквания и предпоставки за упражняване или за загубване на качеството синдик, основни права и задължения и видове отговорност, които гарантират законосъобразното поведение

¹ Органите на масата на несъстоятелността са лица или групи от лица, на които законът възлага функции и правомощия по отношение опазването, попълването, осребряването и разпределението на масата на несъстоятелността. Те са посочени в Гл. 42 ТЗ – синдик, комитет на кредиторите и събрание на кредиторите.

на синдика. От друга страна, анализира се и динамиката на института, намираща израз в осъществяването на функцията на синдика, в упражняването на правомощията, в реда и начина, по който синдикът прилага процедурите, изпълнява указанията на съда или решенията на органите на масата на несъстоятелността. Разглеждат се материалноправните и свързаните тях процесуални въпроси. Съобразен е интердисциплинарният характер на отделни елементи от правното положение на синдика. Въпросите относно назначаването, освобождаването, правата и задълженията на синдика се коментират в контекста на целта и принципите на производството по несъстоятелност. Така се прави опит да се подчертае водещото значение на основните принципи на производството за осигуряване на единство и безпротиворечивост при тълкуването и прилагането на нормите на несъстоятелността. Извън вниманието на анализа остават данъчните, социално-осигурителните и други подобни аспекти от правното положение на синдика, които са предмет на регулиране от други клонове на правото. Не се разглежда и синдикът, назначаван в специални производства по несъстоятелност, по смисъла на чл. 612 ТЗ, каквито са банковата несъстоятелност, несъстоятелността на застраховател и на юридическо лице с нестопанска цел.

Трудът има за цел да представи подробен, систематизиран и релевантен анализ на актуалното състояние на института на синдика, който да запълни празнотата, породена от недостатъчната разработеност на научния проблем, както и да принесе полза за българското нормотворчество и правоприлагане. Поради това основно внимание в разработката е отделено на мястото на синдика в производството по несъстоятелност според действащото национално право. Правната уредба, съдържаща се в ТЗ и други свързани с него нормативни актове, е отправна точка на изследването. Същевременно е отчетено значението на нормите на международното право, както и ефектът от при-

съединяването на Република България към Европейския съюз, което доведе до обогатяване на българския правен ред с нормите на правото на ЕС. Така източниците на правото на синдика се очертават като логическа и йерархически подредена система от национални нормативни актове и „надграждащите“ ги норми на международното право и пряко приложимото право на ЕС. Настоящото изследване черпи изводи и от това богатство от връзки и взаимодействия между отделните елементи от уредбата на синдика.

За установяване на точния смисъл на действащите норми при нормативния анализ, за преодоляване на неяснотите и празнотите и формиране на научни изводи е използвано съчетание между системния, логическия и отчасти сравнителноправния и историческия подход. Анализирани са относително съдебна практика, в т.ч. – практиката на Съда на ЕС и ЕСПЧ. Извършена е и съпоставка за съответствие на уредбата на синдика по ТЗ с водещи световни модели – Закон-модел на УНСИТРАЛ, Принципите на Световната банка и Принципите на ЕБВР. В тази връзка работата си поставя за цел да изведе важните дискуссионни въпроси, които поставя практическото приложение на уредбата на синдика, както и да предложи подход за разрешаването им, съобразен със съвременните модели и тенденции в развитието на института.

Тезите, изразени в проучването на правното положение на синдика, са защитени в рамките на процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ от автора.